

LAURENT

PRINS OP OVERSCHOT

Niels Vandenbussche

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

INHOUD

IN ONGENADE

5

DE OPKOMST EN VAL VAN
'PRINS POPULAIR'

65

DE VROUWEN VAN LAURENT

109

VAN MONSEIGNEUR WOEF TOT
KLIMAATACTIVIST

157

EPILOOG

195

IN ONGENADE

AFSCHAFFING VAN DE SALISCHE WET

In 1991 wordt de zogenaamde Salische wet afgeschaft. Die wet stamt uit de vijfde eeuw na Christus en bepaalt dat de dochter van een koning geen koningin kan worden. Vóór de afschaffing ervan is Laurent derde in lijn om Boudewijn op te volgen, daarna zakt hij naar de vijfde plaats. Na vijftien eeuwen is de wet op z'n zachtst gezegd ietwat verouderd. Al in de jaren 60 is er druk vanuit feministische hoek om de weinig vooruitstrevende wet af te schaffen, maar op dat moment is er politiek geen draagvlak voor een uitvoerig debat. Ruim 30 jaar later wordt de wet plots opnieuw op de politieke agenda geplaatst – deze keer niet om er een grondig debat over te voeren, maar wel om ze af te schaffen.

Dat gebeurt begin december 1991. Astrid – en niet Laurent – is vanaf de afschaffing van de Salische wet na Albert en Filip derde in lijn om Boudewijn op te volgen. Laurent verblijft op dat moment in de Verenigde Staten, waar hij stage loopt. Hij wordt door zijn familie niet ingelicht over zijn behoorlijk spectaculaire degradatie in de pikorde van de koninklijke opvolging. Van plaats drie is hij weggezakt naar plaats vijf. Tot op de dag van vandaag leidt de afschaffing van de wet tot heel wat speculaties. ‘Toen België onafhankelijk werd in 1830, hadden we de meest liberale grondwet van Europa, en zelfs van de wereld. Dat men dan niet bezig was met iets essentieels als de gelijkheid van man en vrouw, blijft merkwaardig. En dat men zolang gewacht heeft om die discriminatie weg te werken, is zo mogelijk nog merkwaardiger,’ zegt politiek journalist Gui Polspoel. Hij is lang niet de enige die zich verbaast over de plotselinge afschaffing van de eeuwenoude wet.

‘Hoe de afschaffing van de Salische wet tot stand is gekomen, is me tot op de dag van vandaag een raadsel. Het is geen groot geheim dat Boudewijn bijzonder katholiek was en in de katholieke kerk zijn vrouwen gelijkwaardig, maar zeker niet gelijk, dus lijkt het me bijzonder vreemd dat Boudewijn zich plots met gendergelijkheid zou hebben ingelaten,’ bedenkt intimus van Laurent en professor kerkelijk

recht Werner-Édouard de Saeger van Nattenhaesdonck. ‘Zeker de hoge snelheid waarmee de Salische wet werd afgeschaft,’ vervolgt hij, ‘die is op z’n minst verdacht. Een koninklijke familie denkt in eeuwen, over verschillende generaties heen. Ik blijf het vreemd vinden dat men met een ongeziene snelheid wettelijke beslissingen heeft genomen die aan de fundamenten van de troonopvolging raken. Dat is niet iets wat je van de ene dag op de andere doet. Hier kan ik me niet van de indruk ontdoen dat alles op een draffe is gebeurd.’

‘Nonsens,’ reageert toenmalig CVP-zwaargewicht Mark Eyskens. ‘De Salische wet gaat terug tot de Frankische koning Clovis uit de vijfde, zesde eeuw na Christus. Echt up-to-date kon men de wet dus niet noemen. Bovendien was de wet een voorbeeld van vrouwendiscriminatie en niet bepaald bevorderlijk voor het prestige van België. We waren op dat moment het enige land waar de wet nog bestond.’ De afschaffing van de wet moet volgens Eyskens dan ook in dat licht worden gezien. In Europa zaten overal vrouwen op de troon. In Nederland was er Wilhelmina, in Denemarken de kettingrokende Margrethe II en in het Verenigd Koninkrijk Elizabeth, die in 1991 bijna veertig jaar monarch was van het Verenigd Koninkrijk en de Commonwealth. Vrouwelijke monarchen waren dus geen rariteit. ‘Maar dat er ook in de Wetstraat politici waren die geloofden in de complottheorie dat Boudewijn, Jacques van Ypersele en Wilfried Martens tijdens geheime bijeenkomsten het plan beraamden om Laurent voor eens en altijd kalt te stellen, is een feit,’ weet Louis Michel. ‘Politici zwalpen in een oceaan van geruchten en nieuwtjes. Vandaag zouden we dat *fake news* noemen.’ Al die geruchten waren gemeengoed, ‘en voor de pers is om het even welke samenzwerings-theorie lekkere kost’, voegt Eyskens gevat toe.

‘Er moest een oplossing komen voor de Salische wet. Het enige aandeel van Boudewijn in de afschaffing ervan is dat hij de wet getekend heeft, maar van beïnvloeding via zijn kabinetschef was geen sprake,’ volgens Eyskens. Het is evenwel geen staatsgeheim dat zowel Boudewijn als Jacques van Ypersele goede contacten onderhield met toenmalig premier Wilfried Martens. ‘Van Martens is bekend dat

hij een grote bewondering had voor Boudewijn,’ zegt voormalig Wetstraatjournalist Gui Polspoel. ‘Dat de drie het nooit over het ongeleide projectiel Laurent – en het gevaar dat hij betekende – hebben gehad, is niet echt geloofwaardig.’

Voormalig MR-kopstuk Louis Michel nuanceert: ‘Dat de jonge prins het moeilijk had met zijn constitutionele situatie, was ook in de Wetstraat bekend. Men mag niet vergeten dat hij op een bepaald moment officieus tweede in lijn was om Boudewijn op te volgen, omdat Albert zichzelf als opvolger had uitgeschakeld door zijn relatie met Sybille de Selys de Longchamps, met wie hij een dochter had. Exit Albert als mogelijke troonopvolger, en voor Boudewijn was Laurent geen geschikte optie. Die situatie moet bijzonder moeilijk zijn geweest voor de jonge prins, die sowieso al worstelde met een reeks jeugdtrauma’s. Het heeft hem in een existentiële crisis gestort waar hij vandaag nog steeds mee worstelt.’

Toenmalig journalist van *De Morgen* Yves Desmet herinnert zich nog goed hoe diep die existentiële crisis was toen Laurent een aantal hoofdredacteuren bij hem thuis uitnodigde om het discreet over de afschaffing van de Salische wet te hebben. Yves Desmet was een van hen. ‘Hij had een bord slechte spaghetti laten klaarmaken met een cola erbij, maar wat ik me vooral herinner, is dat hij ontzettend pisnijdig was over de afschaffing van de wet. Laurent is op dreef en zegt met opgeheven vinger: “Meneer Desmet, u weet toch dat als mijn grootvader Leopold III de Salische wet had afgeschaft, dat dan niet Boudewijn maar Josephine-Charlotte koningin van België zou worden.” Hij vond de feministische uitleg voor de wetwijziging flauwekul, en helemaal ongelijk kun je hem niet geven. Hij bekeek de hele zaak in elk geval vanuit een zeer persoonlijk standpunt en ik denk dat dit doorheen de jaren niet is veranderd. Hij vindt dat Boudewijn via zijn kabinetschef van Ypersele toenmalig premier Martens heeft bespeeld om de Salische wet af te schaffen. Helemaal onwaarschijnlijk is dat niet in de wetenschap dat er toen meer werd geregeld via de zogenaamde achterkamerpolitiek en dat van Ypersele,

ook wel de ‘Raspoetin van Laken’ genoemd, bedreven was in die uiterst discrete vorm van het politieke spel.’

‘Van Ypersele was een uiterst aimabel man. Hij kende alle politici en journalisten bij naam en wist blijkbaar over iedereen wel iets. De man beseft als geen ander dat kennis macht is, en het staat buiten kijf dat hij tijdens zijn lange carrière als kabinetschef van twee koningen bijzonder veel wist,’ zegt Gui Polspoel. Tot op de dag van vandaag heeft van Ypersele met geen enkele journalist of historicus gepraat over zijn tijd aan het hof. Voor de diepgelovige man behoort die informatie toe tot wat hij zelf *‘les secrets des Dieux’* noemt, de geheimen van God.

Jacques van Ypersele de Strihou begint zijn carrière na een schitterend academisch parcours bij het Internationaal Monetair Fonds in Washington en later in Jakarta, waar hij als adviseur van de Indonesische regering een geslaagd plan opmaakt om de munt van het land, de Indonesische roepia, eind jaren 60 te stabiliseren. Het plan werkt en de Indonesische economie trekt weer aan, wat de politieke stabiliteit van het land ten goede komt.

In internationale politieke kringen wordt de naam van de briljante academicus vaak genoemd. Van zijn functie in Jakarta gaat hij naar het Europees Monetair Comité, waarvan hij voorzitter wordt. Politieke kleppers zoals de Franse president Valéry Giscard d’Estaing en de Duitse bondskanselier Helmut Schmidt loven zijn werk en pragmatische visie. Er ligt een schitterende Europese carrière voor hem in het verschiet, maar toch kiest hij voor de Belgische politiek: eerst als adjunct-kabinetschef van Leo Tindemans, en later leidt hij het economische kabinet van Wilfried Martens, die hem blindelings vertrouwt. Als Martens het op persconferenties over economische thema’s heeft, leest hij vaak letterlijk de met potlood geschreven teksten af van zijn kabinetschef.

In 1983 steekt van Ypersele het Warandepark over en gaat hij aan de slag als kabinetschef van Boudewijn. *Van Yp*, zoals hij in de Wetstraat wordt genoemd, is bijzonder vereerd. Voor de koning werken beschouwt hij als een roeping. Hij doet alles voor de koning

en is volledig aan hem toegewijd. En daar is Boudewijn niet ongevoelig voor. Dat ze beiden lid zijn van de charismatische vernieuwingsbeweging binnen de katholieke kerk maakt van hen ook nog eens religieuze bloedbroeders.

Net als Boudewijn heeft van Ypersele steeds een mysterieuze glimlach op de lippen. Hij is überbeleefd en zal zijn stem niet verheffen. Hij is zonder twijfel een briljante man. Als hij zelf aan het woord is, neemt hij nooit een standpunt in. Hij tikt ook niemand op de vingers, waardoor hij onvatbaar blijft,' zegt Gui Polspoel.

Na de dood van Boudewijn wordt van Ypersele de kabinetschef van Albert. Op het moment van de troonsafstand van Albert is hij dus twintig jaar lang de rechterhand geweest van twee vorsten. Er zijn weinig mensen die zoveel politieke en dynastieke geheimen kennen, maar spreken met de pers doet hij niet. Van Ypersele wordt 87 in 2023. De kans dat hij ooit iets lost over de vele geheimen die hij kent, is volgens ingewijden onbestaande.

Vóór van Ypersele leunden de koningen veel minder op hun kabinetschef. 'Van Leopold II over Albert I tot Leopold III is geweten dat ze een bepaalde verachting hadden voor de parlementaire democratie,' zegt Luckas Vander Taelen. 'Het idee dat de vorst boven de bevolking staat, was hen allerminst vreemd. Boudewijn is gevormd door die weinig democratische traditie.' Dat hij het niet altijd eens was met de politieke klasse, wordt pijnlijk duidelijk als hij in 1991 weigert de abortuswet te ondertekenen omdat hij in gewetensnood verkeert. Hij richt daarmee ei zo na de monarchie te gronde. In die zin is het perfect plausibel dat Boudewijn premier Martens onder zware druk heeft gezet om iets te doen aan wat toen al 'het probleem Laurent' werd genoemd.

'Ik ben ervan overtuigd dat Boudewijn in zijn neefje een potentieel gevaar zag voor de Belgische monarchie. Hij heeft enkel een diploma middelbaar onderwijs op zak en is al sinds zijn kindertijd onhandelbaar. Alle pogingen om Laurent in de pas te laten lopen en van hem een waardige reservetroonopvolger te maken, draaien uit op een sisser.

Op een bepaald moment was hij een beetje een tijdbom onder het Belgisch koningshuis. Een monarchie kan zich dat niet veroorloven. Boudewijn is hoofdzakelijk bezig de monarchie veilig te stellen,' luidt het bij Luckas Vander Taelen. 'De hele zaak legt de achillespees van de Belgische monarchie en de monarchie in het algemeen bloot. Laurent toont met zijn rebels karakter aan dat de monarchie eigenlijk op niets berust. Het is niet noodzakelijk de meest bekwame persoon die het instituut leidt, wat bij de meeste republieken wel het geval is. Dat Laurent zomaar koning kon worden mocht er iets met Albert en Filip gebeuren, legde begin jaren 90 een bom onder de Belgische monarchie. Ik ben ervan overtuigd dat dit het einde van het koningshuis zou hebben betekend. En daarom ben ik er ook van overtuigd dat Boudewijn de ontmijner van dienst was en al zijn invloed heeft uitgeoefend op de politiek en op Wilfried Martens in het bijzonder om zijn neefje onschadelijk te maken.'

De historische waarheid zal waarschijnlijk nooit echt duidelijk worden, maar één ding is zeker: begin jaren 90 is Boudewijn vaak bezig met zijn opvolging. Hij is hartpatiënt en vermoedt dat hij niet lang zal leven. Lange tijd was het bijna een evidentie dat Filip Boudewijn zou opvolgen. De jonge Filip verschijnt vaak in het openbaar aan de zijde van zijn oom, die in de schuchtere puber de zoon ziet die hij nooit heeft gehad. Filip laat tijdens die officiële bezoeken geen al te verpletterende indruk na. Wanneer hofmaarschalk Herman Liebaers in een interview met Yves Desmet in *De Morgen* ronduit beweert dat Filip 'het niet kan', dat hij 'een droevig geval is dat als een hondje meeloopt', is dat catastrofaal voor de niet al te denderende reputatie van de verlegen troonopvolger. Het interview wordt in 1991 gepubliceerd, het jaar dat de Salische wet wordt afgeschaft. Het probleem Laurent was dan wel kordaat aangepakt, maar het probleem van de opvolging nog lang niet.

De afschaffing van de Salische wet wordt in alle stilte gestemd. Er is nauwelijks media-aandacht voor, en ook in academische kringen voelt niemand zich geroepen om onderzoek te doen naar de afschaffing van de illustere wet. Daarvoor is het wachten op de

gerenommeerde historicus Jean Stengers. Hij rakelt de hele zaak in 1997 op in zijn boek *De koningen der Belgen. Van Leopold I tot Albert II*. 'Alles wijst erop dat de eerste minister – Wilfried Martens – de uitdrukkelijke wens vertolkte van koning Boudewijn, die begaan was met de voorwaarden van zijn opvolging.' Stengers schrijft verder dat 'de koning wilde vermijden dat prins Laurent de onmiddellijke opvolger van Filip zou zijn, in het geval dat Filip iets zou overkomen'. Hij had namelijk niet veel vertrouwen in Laurent en dat is dan nog zacht uitgedrukt. Door het afschaffen van de Salische wet zou prinses Astrid Filip opvolgen en 'in haar had hij wel het volste vertrouwen'. Het boek van Stengers veroorzaakt enige opschudding in de Wetstraat.

Op 2 december 1997 geeft Jean-Luc Dehaene in het parlement toelichting bij de afschaffing van de wet. Hij doet dat in zijn kenmerkende, weinig gracieuze stijl. Leunend op het spreekgestoelte alsof het de toog van een volkscafé is, de mouwen van zijn vormeloze kostuum opgetrokken tot boven zijn ellebogen en met een monkelende glimlach antwoordt hij op vragen over de ware toedracht van de afschaffing van de Salische wet. Als hem wordt gevraagd of de wet is afgeschaft om Laurent buitenspel te zetten, maakt hij geen aanstalten om tekst en uitleg te geven bij de wetsverandering. Hij antwoordt dat de wet destijds zonder enige commotie is gestemd en dat 'al de rest speculatie is'. Daarna verlaat de gezette premier het spreekgestoelte, terwijl een handvol parlementsleden hun lach niet kunnen onderdrukken. Het is een nauwelijks verholen statement dat de Wetstraat niet al te veel vertrouwen heeft in Laurent.

Traditiegetrouw reageert Albert niet op de beweringen van Stengers. *'Never complain, never explain'* is al decennialang het credo op het Paleis. Laurent zwijgt echter niet. Zichtbaar aangedaan maar daarom niet minder fel reageert hij op de hele affaire in een televisie-interview met de RTBF: 'Er is geïnsinueerd geweest dat ik de troon wil, maar dat is absoluut onjuist. Ik zoek niet naar macht, dat interesseert me niet, maar ik vind wel dat er meer openheid moet zijn in de besluitvorming.' Met die uitspraak haalt hij onrechtstreeks uit naar het gekonkelfoes over hem binnen zijn eigen familie. Laurent

laat het niet bij dat ene televisie-interview en gaat nog een stap verder. Hij laat krantenjournalisten weten dat hij al jaren onder de situatie lijdt en zich ernstige vragen stelt over hoe in België belangrijke politieke beslissingen worden genomen.

Het moet bijzonder pijnlijk zijn geweest, wetend dat Laurent niet door zijn familie werd ingelicht over de afschaffing van de Salische wet... 'Deze situatie zegt veel over de relaties binnen het Paleis en hoe de koninklijke familie op dat moment met elkaar omgaat. Het getuigt van een kilheid die nauwelijks te beschrijven is,' zegt Jan Van den Berghe. 'Bijna 30 jaar later is Laurent nog steeds kapot van wat er toen is gebeurd,' vertelt intimus Werner-Édouard de Saeger van Nattenhaesdonck. 'De afschaffing van de Salische wet en zijn degradatie in de pikorde is tot op de dag van vandaag een van Laurents grootste trauma's en dat zal zo blijven tot op het einde van zijn leven.'

'LAURENT IS DE LAATSTE LIEFDESDAAD VAN ALBERT EN PAOLA'

Laurents leven begint in niet al te gunstige omstandigheden. Wanneer hij op 19 oktober 1963 wordt geboren, stuurt Laken nog lieflijke foto's naar de verschillende nieuwsredacties en camera's registreren het geënceneerde familiegeluk, maar dat geluk is broos en vertoont de eerste barsten. 'Het verwekken van Laurent zal ongeveer de laatste liefdesdaad van Albert en Paola geweest zijn,' zegt Jan Van den Berghe. Alles aan de geboorte van Laurent verloopt in mineur. 'De naam Laurent verwijst niet eens naar een familielid. Filip is genoemd naar de vader van koning Albert, de broer van Leopold II, die geen mannelijke erfgenaam had nadat zijn enige zoon verdronk in een vijver op het domein van Laken. Astrid is genoemd naar de haast mythische eerste vrouw van koning Leopold, die omkwam tijdens een auto-ongeluk in het Zwitserse Küssnacht in 1935. Jij heet dan Laurent, zonder enige verwijzing naar iemand uit je stamboom. Daar begint zijn identiteitscrisis al.' Paola heeft voor de naam Laurent

gekozen, waarmee ze eer wilde betuigen aan haar overleden zus Laura Ruffo di Calabria. ‘Echter, voor sommige mensen uit de entourage van het koningshuis was de naam Laurent bijna toegeven dat het om een klein bastaardje ging,’ zegt Paolabiograaf Mario Danneels. Er zijn geruchten dat Laurent het buitenechtelijke kind van Paola en de topindustriële Aldo Vastapane zou zijn, maar veel meer dan kwalijke praatjes zijn dat niet. ‘Als je Laurent naast zijn vader ziet, dan zijn de gelijkenissen toch frappant,’ aldus Danneels. Bovendien had Paola een korte relatie met Vastapane in de late jaren 60, lang na de geboorte van Laurent in 1963.

Niet alleen de naam Laurent is ongelukkig gekozen, ook het moment van zijn geboorte is dat. ‘Laurent is er op een ronduit slecht moment gekomen,’ volgens Jan Van den Berghe. ‘Een vader heeft hij nooit gehad, aangezien Albert al gauw een ander kind had, namelijk Delphine. Volgens Delphine was Albert een bijzonder aanwezige, attente en zelfs tedere vader.’

HETE ATHEENSE NACHTEN VAN ALBERT EN SYBILLE

De liefdesgeschiedenis van Albert en Sybille de Selys de Longchamps begint in de zomer van 1966. Laurent is op dat moment drie jaar. Net als Albert heeft Sybille een slecht huwelijk, met de staalmagnaat Jacques Boël. Wanneer Sybille haar vader bezoekt in Athene, waar hij ambassadeur is, loopt ze er Albert tegen het lijf, die er op vakantie is met zijn neef. Ze zijn er gestrand omdat ze motorpech hebben met hun boot. Sybille en Albert worden aan elkaar voorgesteld en dat is het begin van drie intense weken. Ze duiken het nachtleven in en zijn nagenoeg onafscheidelijk. Op een avond verklaart Albert zijn liefde aan Sybille op de tonen van ‘Strangers in the Night’ van Frank Sinatra. Sybille verstijft en wijst de playboy-prins af. Albert is in shock, maar geeft het niet op. Hij heeft zijn zinnen op Sybille gezet en de prins van Luik krijgt graag wat hij wil.